



YHDENVERTAISUUS

VALTUUTETTU

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUODÁÁITTARDEADJJI

Selvityspyyntö

1 (4)

1.10.2019

VVTDno-2019-294

Raision kaupunki
Keskusvaalilautakunta
raision.kaupunki@raisio.fi

YHDENVERTAISUUSVALTUUTETUN SELVITYSPYYNTÖ ESTEETTÖMÄN ENNAKKOÄÄNESTYKSEN JÄRJESTÄMISESTÄ (VVTDno-2019-294)

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) noudattamista siten kuin sanotussa laissa säädetään sekä yleisesti edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Valtuutettu toimii myös kansallisena ihmiskaupparaportoijana ja valvoo ulkomaalaisten maastapoistamista (*Laki yhdenvertaisuusvaltuutetusta 3 §, 1326/2014*).

Asian tausta

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on saanut kantelun liittyen eduskuntavaalien ennakoäänestyksen järjestämiseen Raision Myllyssä. Yhteydenottajan mukaan esteetön äänestäminen tapahtui vailla yksityisyyden suojaa.

Pyörätuolia käyttävä yhteydenottaja kävi äänestämässä kyseisessä paikassa 6.4.2019. Yhteydenottajan mukaan äänestys oli järjestetty niin, että esteettömällä äänestyspisteellä äänestuspöydän ympärillä ei ollut näkösuojaa. Hän kertoo olleensa äänestäessään selkä jonottaviin ihmisiin päin, jolloin jonottavat seisoivat hänen takanaan.

Yhteydenottaja kertoo antaneensa tästä palautetta vaalitoimitsijoille. Vaalitoimitsijat kertoivat tietänsä ongelman, ja että puutteesta keskusteltiin jo viime äänestyksessä. Yhteydenottajan mukaan toimenpiteisiin ei ollut kuitenkaan ryhdytty.



Lainsäädäntö

Perustuslain 6 §:ssä säädetään ihmisten yhdenvertaisuudesta lain edessä ja syrjinnän kiellosta. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 14 §:n mukaisesti jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksessä.

Perustuslain 22 §:n mukaisesti julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

YK:n vammaisyleissopimus (27/2016) on Suomessa saatettu voimaan lailla 10.6.2016. Yleissopimus velvoittaa kaikkia sopijavaltion viranomaisia ja muita julkista valtaa käyttäviä elimiä.

Vammaisyleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuolet kieltävät kaiken syrjinnän vammaisuuden perusteella ja takaavat vammaisille henkilöille yhdenvertaisen ja tehokkaan oikeussuojan syrjintää vastaan syrjintäperusteesta riippumatta.

Yleissopimuksen 29 artiklan mukaan vammaisille henkilöille on taattava poliittiset oikeudet ja mahdollisuuden nauttia niistä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Tässä tarkoituksessa on varmistettava, että vammaiset henkilöt voivat tehokkaasti ja täysimääräisesti osallistua poliittiseen ja julkiseen elämään yhdenvertaisesti muiden kanssa suoraan tai vapaasti valittujen edustajien kautta, myös siten, että heillä on oikeus ja mahdollisuus äänestää ja tulla valituiksi. Artikla velvoittaa muun muassa varmistamaan, että äänestysmenettelyt, -järjestelyt ja -aineistot ovat asianmukaisia, saavutettavia sekä helppotajuisia ja -käyttöisiä sekä suojelemaan vammaisten henkilöiden oikeutta äänestää salaisella lippuäänestyksellä vaaleissa.

Vaalilain (714/1998) 56 § 2 momentin mukaan äänestys ennakoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:ssä kielletään syrjintä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua syrjintää on muun muassa kohtuullisten mukautusten epääminen.

Lain 10 §:n mukaan välittömällä syrjinnällä tarkoitetaan, että jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Lain 11 §:n mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Välillisellä syrjinnällä tarkoitetaan lain 13 §:n mukaisesti sitä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Yhdenvertaisuuslain 15 § edellyttää viranomaista tekemään kohtuulliset mukautukset, jotta vammaiset henkilöt voivat yhdenvertaisesti muiden kanssa saada julkisia palveluita.

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaan viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Viranomaisella tulee olla laadittuna yhdenvertaisuussuunnitelma toimenpiteistä, joilla edistetään tavoitteellisesti yhdenvertaisuuden toteutumista sen viranomaistoiminnassa.

Selvityspyyntö

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pyytää Raision keskusvaalilautakuntaa antamaan asiassa kirjallisen selvityksen ja vastaamaan erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Vastaako yhteydenottajan kertoma keskusvaalilautakunnan käsitystä Raision Myllyn 2019 ennakkoäänestyksen järjestämisestä esteettömän äänestyksen osalta?
- 2) Onko näkemyksenne mukaan tapa, jolla esteetön ennakkoäänestys järjestettiin Raision Myllyssä sopusoinnussa yhdenvertaisuuslain syrjinnän kiellon kanssa, kun otetaan huomioon edellä selvityspyynnössä kuvatut perustuslain, vaalilain sekä YK:n vammaisyleissopimuksen säännökset? Pyydän perustelemaan vastauksenne.
- 3) Milloin mahdolliset ongelmat Raision Myllyn esteettömään ennakkoäänestämiseen liittyen on havaittu ja mihin toimenpiteisiin tietojen perusteella on ryhdytty?
- 4) Miten keskusvaalilautakunta on pyrkinyt varmistamaan, että esteetön äänestäminen toteutuu yhdenvertaisesti ja vaalisalaisuutta kunnioittaen ennakkoäänestyspaikoilla?
- 5) Mitä esteettömyyteen/saavutettavuuteen liittyviä kartoituksia olette tehneet/teettäneet ennakkoäänestyksen toteuttamiseen liittyen? Pyydän oheistamaan mahdolliset kartoitukset vastauksenne.
- 6) Pyydän oheistamaan vastauksenne Raision kaupungin toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman sekä muun mahdollisen suunnitelman, jossa käsitellään vaalien järjestämisen yhdenvertaisuusvaikutuksia.

Voitte halutessanne saattaa selvityksessänne yhdenvertaisuusvaltuutetun tietoon muita asiaan mahdollisesti vaikuttavia tietoja.

Pyydämme teitä toimittamaan selvityksenne 24.10.2019 mennessä. Sähköisesti selvityksen voi toimittaa osoitteella yvv@oikeus.fi. Lisätietoja asiasta saa allekirjoittaneelta ylitarkastajalta puhelimitse 0295 666 803 tai sähköpostitse jussi.o.aaltonen@oikeus.fi.

Ylitarkastaja



Jussi Aaltonen